НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ
АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ НАУКОВЦІВ, ОСВІТЯН, ІННОВАТОРІВ

43 (143) 2026

ЗМІСТ

1. Документи міжнародних організацій 2

ОЕСР: ДЕРЖАВНІ ПІДПРИЄМСТВА УПРАВЛЯЮТЬ АКТИВАМИ МАСШТАБУ 126% СВІТОВОГО ВВП 2

ОЕСР: ІНТЕРАКТИВНА БАЗА ДОПОМАГАЄ АНАЛІЗУВАТИ ДИСПРОПОРЦІЇ НАВИЧОК НА РИНКУ ПРАЦІ 3

ОЕСР: ДЕФІЦИТ УЧИТЕЛІВ — ПРОБЛЕМА КІЛЬКОСТІ КАДРІВ ТА УМОВ ПРАЦІ 4

ОЕСР: ПРАВОСУДДЯ МАЄ ОЦІНЮВАТИСЯ ЗА ТИМ, ЧИ ДОПОМАГАЄ ВОНО ЛЮДЯМ У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ 5

ОЕСР: ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПОТРЕБУЄСПРОЩЕННЯ ПРАВИЛ ТА УЧАСТІ ГРОМАДЯН 6

2. Корисні новини України та світу 7

ЯК НАУКОВІ ЖУРНАЛИ ВІДПОВІДАЮТЬ НА ВИКЛИКИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ШАХРАЙСТВА 7

ЛІМІТ НА ПОДАННЯ РУКОПИСІВ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ПОТІК ШІ-ГЕНЕРОВАНИХ СТАТЕЙ 8

ВІД ДЕТЕКТОРІВ ШІ ДО СОКРАТІВСЬКОГО ДІАЛОГУ 9

ЯК КИТАЙ СТАВ ЛІДЕРОМ У ГАЛУЗІ ДОСЛІДЖЕНЬ: СТАЛЕ ФІНАНСУВАННЯ, ПІДТРИМКА МОЛОДИХ КАДРІВ І ДОВГОСТРОКОВА СТРАТЕГІЯ 10

НОВА РАМКА ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДОСКОНАЛОСТІ 11

МАСОВІ ВІДКЛИКАННЯ СТАТЕЙ: ХТО ВІДПОВІДАЄ ЗА ПРОВАЛ РЕДАКЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ 12

3. Наукові заходи 13

ПОТЕНЦІАЛ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ 13

КОСМЕТИЧНІ БРЕНДИ ТА ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ 14

ТРИДЦЯТЬ РОКІВ НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ 14

ФІНАНСОВІ РИНКИ ТА ГЛОБАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЙНІ ПОТРЕБИ 15

СТІЙКІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА 15

ВИПЕРЕДЖУВАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ НОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я 16

ВІД НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ ДО ІННОВАЦІЙ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ 16

СИСТЕМАТИЧНІ ОГЛЯДИ З WEB OF SCIENCE 17

1. Документи міжнародних організацій

ОЕСР: ДЕРЖАВНІ ПІДПРИЄМСТВА УПРАВЛЯЮТЬ АКТИВАМИ МАСШТАБУ 126% СВІТОВОГО ВВП

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала звіт «Власність і корпоративне управління державними підприємствами». У документі представлено аналіз діяльності державних підприємств у світовій економіці та практики управління ними у 58 країнах-членах ОЕСР та країнах-партнерах. Розглядаються різні моделі державної власності, фінансової звітності, роботи наглядових рад, вимог до сталого розвитку та механізмів запобігання корупції. За даними Глобального набору даних ОЕСР про державні підприємства близько 34 тис. великих державних підприємств сукупно володіли активами на 141 трлн дол. США, що еквівалентно 126% світового валового внутрішнього продукту. Фінансові підприємства становили майже чверть їхньої загальної кількості, але зосереджували понад 70% активів. Нефінансові підприємства, навпаки, забезпечували близько трьох чвертей зайнятості у державному секторі. Найбільша частка активів і зайнятості припадала на країни з ринками, що формуються. Середня медіанна рентабельність власного капіталу державних підприємств становила 4,7%, тоді як приватних — 6,4%. Державні підприємства також загалом мали вищий рівень боргового навантаження та менше інвестували у дослідження і розробки. Лише 43% країн мають єдину загальнодержавну політику, яка визначає цілі та обґрунтування володіння підприємствами. У 57% країн до державних підприємств застосовуються ті самі правові правила, що й до приватних компаній. В інших випадках винятки можуть стосуватися, зокрема, банкрутства, державних закупівель, конкуренції та регуляторного нагляду, створюючи відмінні умови роботи на ринку. Лише у 54% країн передбачено мінімальну кількість незалежних членів наглядових рад державних підприємств, у 73% країн деякі або всі такі підприємства зобов’язані звітувати про сталий розвиток, відповідні вимоги до управління ризиками та розкриття інформації застосовуються нерівномірно. Експерти ОЕСР рекомендують більш чітко розмежовувати функції держави як власника, регулятора та розробника політики, забезпечувати прозорі процедури призначення керівників, посилювати незалежність наглядових рад і відкритість фінансової та нефінансової звітності.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/ownership-and-governance-of-state-owned-enterprises-2026_b72bf04c-en.html, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/10/ownership-and-governance-of-state-owned-enterprises-2026_a229752f/b72bf04c-en.pdf, https://doi.org/10.1787/b72bf04c-en

Фото: скріншот

ОЕСР: ІНТЕРАКТИВНА БАЗА ДОПОМАГАЄ АНАЛІЗУВАТИ ДИСПРОПОРЦІЇ НАВИЧОК НА РИНКУ ПРАЦІ

Організація економічного співробітництва та розвитку оприлюднила інтерактивну базу «Навички для роботи», яка дозволяє працювати з актуальними даними, аналізувати дисбаланси між попитом і пропозицією робочої сили в різних професіях, галузях економіки та у розрізі окремих навичок. Ресурс охоплює відомості щодо 38 країн. Користувач може зіставляти показники щодо кількості працівників та якості навичок, переглядати дані окремої країни або порівнювати ситуацію між країнами. Особливість підходу ОЕСР полягає в тому, що дефіцит навичок визначають не за одним показником, наприклад кількістю вакансій. Методика поєднує кілька сигналів ринку праці: динаміку заробітної плати й відпрацьованих годин, рівень безробіття, зміни в частці працівників із недостатньою для посади кваліфікацією, зростання зайнятості та кількість оголошень про вакансії в інтернеті. Сукупність цих даних допомагає оцінити, наскільки попит на певні професії та навички відповідає наявній пропозиції. Цифровізація, поширення штучного інтелекту, старіння населення та перехід до низьковуглецевої економіки змінюють вимоги до працівників. Нестача потрібних компетентностей може обмежувати впровадження технологій, розвиток інновацій та підвищення продуктивності, тоді як частина працівників не знаходить застосування своїм знанням і кваліфікації. Дані бази можуть бути корисними для розроблення освітніх програм, планування професійної підготовки й перенавчання дорослих, а також для визначення пріоритетів політики зайнятості. Порівняння країн допомагає виявляти спільні тенденції та відмінності, хоча результати потрібно тлумачити з урахуванням національних особливостей ринку праці.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/data/dashboards/skills-for-jobs.html, https://www.oecd.org/en/publications/mapping-skill-shortages-in-oecd-countries_735f9485-en.html

Фото: скріншот

ОЕСР: ДЕФІЦИТ УЧИТЕЛІВ — ПРОБЛЕМА КІЛЬКОСТІ КАДРІВ ТА УМОВ ПРАЦІ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала звіт «Погляд на освіту 2026: показники ОЕСР». У документі представлено міжнародні порівняльні дані про освітні системи, зокрема – рівень освіти населення, участь у навчанні, фінансування та організація освіти. Особливу увагу приділено дефіциту вчителів та можливим заходам для забезпечення шкіл кваліфікованими педагогічними кадрами. Дефіцит учителів не завжди проявляється у великій кількості незаповнених вакансій. У багатьох країнах кадрові проблеми компенсують залученням педагогів, які не мають повної кваліфікації. За даними ОЕСР, у 2024/2025 навчальному році таких учителів у початковій та середній освіті було 9,1%, тоді як 6,4% кваліфікованих учителів залишили професію. Проблема нерівномірно розподілена між регіонами та предметами. Вакансії частіше виникають у віддалених і соціально неблагополучних районах, а також у галузі математики та природничих наук. Здатність залучати й утримувати педагогів залежить не лише від рівня оплати праці. Важливим є робоче навантаження, стосунки з учнями, батьками та керівництвом, атмосфера в навчальному закладі, професійна автономія й суспільне визнання. 85% учителів у країнах ОЕСР задоволені своєю роботою, однак ситуація істотно різниться між країнами. Додатковим джерелом кадрів можуть стати фахівці, які переходять до викладання з інших професій. У середній освіті 8,4% учителів у країнах ОЕСР належать до цієї категорії. Демографічні зміни мають свій вплив: зменшення кількості дітей не гарантує автоматичного подолання дефіциту вчителів, оскільки потреби шкіл змінюються нерівномірно, а значна частина педагогів наближається до пенсійного віку. Необхідно більш гнучко розподіляти кадри, створювати привабливі умови праці та розширювати шляхи підготовки нових учителів.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2026_b4968bbc-en.html, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/09/education-at-a-glance-2026_3bce4131/b4968bbc-en.pdf, https://doi.org/10.1787/b4968bbc-en

Фото: скріншот

ОЕСР: ПРАВОСУДДЯ МАЄ ОЦІНЮВАТИСЯ ЗА ТИМ, ЧИ ДОПОМАГАЄ ВОНО ЛЮДЯМ У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ

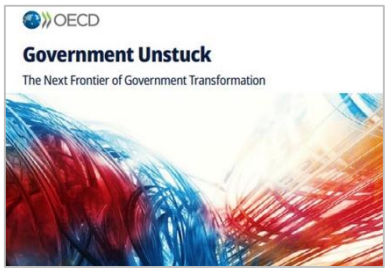
Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала звіт «Правосуддя як державна послуга: досягнення кращих результатів». У документі містяться унікальні матеріали комплексного аналізу того, як країни упроваджують підходи до правосуддя, орієнтованого на потреби людей. Експерти дослідили правові проблеми громадян, доступ до допомоги та результати розв'язання цих проблем у контексті державної політики та організації систем правосуддя. Типовою є ситуація, коли не менше чотирьох людей з десяти стикаються щонайменше з однією суттєвою правовою проблемою упродовж двох років. Приблизно половина тих, кого це стосується, зазнає додаткових наслідків для фінансів, роботи, здоров'я або особистих стосунків. Водночас медіанний показник розв'язання проблем становить 70%: приблизно троє з десяти людей не вважають свою проблему повністю вирішеною після проходження відповідних процедур. Лише 60% опитаних повідомляють, що процес розв'язання проблеми був справедливим. Існує розрив між доступністю інформації та можливістю отримати реальну правову допомогу: лише 67% людей, які зіткнулися з правовими проблемами, знають, де знайти відповідну інформацію, а серед тих, хто потребує індивідуальної допомоги чи консультації, лише 38% її отримують. Таким чином проблема не лише у наявності інформації, а й можливості її знайти та отримати фахову підтримку. Суди, служби правової допомоги, адміністративні органи, омбудсмени та альтернативні механізми врегулювання спорів нерідко працюють у межах окремих процедур і систем управління. Через це людині доводиться самостійно з'ясовувати, куди звертатися, повторно подавати інформацію та шукати іншу установу, якщо перша не може допомогти. Система, орієнтована на потреби людей, має забезпечувати зрозумілий маршрут від первинної інформації до консультації та належного механізму розв'язання проблеми. Електронне подання документів, цифрові портали та дистанційні слухання вже поширені, однак технології часто лише переводять наявні процедури в онлайн, не спрощуючи самих послуг. За оцінкою ОЕСР, лише третина охоплених оцінюванням країн демонструє підхід, за якого цифрові рішення від початку проєктують з урахуванням потреб користувачів. Цифрові канали не повинні витісняти особисте спілкування та інші способи отримання допомоги для людей, яким складно користуватися онлайн-сервісами. ОЕСР рекомендує країнам більш системно використовувати дані про правові потреби громадян, узгоджувати роботу установ, пов'язувати фінансування з результатами та залучати людей до вдосконалення послуг.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/justice-as-a-public-service_d002d5b4-en.html, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/10/justice-

as-a-public-service_184d93be/d002d5b4-en.pdf, https://doi.org/10.1787/d002d5b4-en

Фото: скріншот

ОЕСР: ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПОТРЕБУЄСПРОЩЕННЯ ПРАВИЛ ТА УЧАСТІ ГРОМАДЯН

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала звіт «Подолати застій у державному управлінні: наступний рубіж трансформації уряду». У ньому міститься аналіз чинників, які заважають урядам швидко адаптуватися до технологічних, економічних і суспільних змін, а також визначено напрями системної трансформації державного управління. Документ спирається на порівняльні дані країн ОЕСР та результати опитування 40 країн щодо трансформації урядів. Однією з проблем автори називають послаблення зв'язку між громадянами та державними інституціями. У 2025 році лише 31% опитаних вважали, що політична система дає таким людям, як вони, можливість впливати на урядові рішення. Тому необхідно розширювати змістовну участь громадян у формуванні політики, зокрема – через громадянські асамблеї та загальнонаціональні діалоги. Іншим бар'єром є накопичення регуляторних вимог, процедур і внутрішніх бюрократичних процесів. Надмірним регулювання та бюрократію вважають 72% опитаних представників урядових структур та бізнес-організацій. Серед запропонованих напрямів змін: спрощення регулювання, оцінювання ризиків, орієнтація послуг на потреби людей, скорочення зайвих внутрішніх процедур. Також необхідно посилювати спроможність урядів переглядати бюджетні рішення та визначати, які напрями потребують першочергового фінансування. Ключовий напрямок змін – перехід до більш підготовленого й проактивного державного управління. Цифрові технології, дані, штучний інтелект і прогнозування можуть допомагати виявляти ризики раніше та краще координувати роботу установ. Окрім сучасних технологій та сумісних інформаційних систем, необхідний чіткий розподіл повноважень, компетентні державні службовці та належні механізми відповідальності.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/2026/10/government-unstuck_dcbcbf9a.html, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/10/government-unstuck_dcbcbf9a/464c0cff-en.pdf, https://doi.org/10.1787/464c0cff-en

Фото: скріншот

2. Корисні новини України та світу

ЯК НАУКОВІ ЖУРНАЛИ ВІДПОВІДАЮТЬ НА ВИКЛИКИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ШАХРАЙСТВА

На сайті DOAJ опублікований матеріал «Принципи прозорості та кращих практик у науковому видавництві переглянуто та оновлено», підготовлений командою DOAJ у співпраці з COPE, OASPA та WAME. У ньому йдеться про вихід п'ятої версії «Принципів прозорості та кращих практик у науковому видавництві» — документа, який давно став своєрідним стандартом якості для журналів у всьому світі. Нова редакція з'явилася саме тоді, коли галузь гостро потребує чітких орієнтирів. Найпомітніші зміни стосуються штучного інтелекту. Відтепер журнали мають встановити правила використання ШІ авторами: інструменти можна застосовувати для генерації чи редагування тексту, але штучний інтелект не може вважатися автором. Окремо вимагається прозоро декларувати використання нейромереж рецензентами та редакторами під час перевірки рукописів або підготовки експертних відгуків. Також рекомендовано розкривати політику доступу до контенту журналу для навчання ШІ-моделей. Другий важливий блок — захист від «викрадених» журналів. Підробки, які копіюють назву, ISSN і зовнішній вигляд легітимних видань, стають дедалі більш поширеними. Оновлені принципи прямо забороняють такі дії та вимагають, щоб кожен журнал чітко визначав свій офіційний сайт, а всі дзеркала обов'язково перенаправляли на нього. Значно посилено вимоги до редакційної незалежності. Оцінку рукописів виокремили в окремий розділ. Заборонено винагороджувати редакторів залежно від кількості прийнятих статей і змішувати прийняття рішень з фінансовими питаннями (сплата публікаційних зборів чи надання пільг). Зосереджено увагу на захисті від геополітичного чи комерційного впливу. Оновлено підходи до академічної недоброчесності: детальніше описані питання самоплагіату, повторного використання тексту, препринтів та перекладів. З'явилися більш чіткі процедури розгляду скарг, апеляцій і захисту викривачів, а також вимоги до підготовки гостьових редакторів і рецензентів. Структура документу теж удосконалена: розділи про цілі й тематику журналу, а також про доступність, різноманітність, рівність та інклюзивність підняли на вищий рівень. У деяких

країнах починають прив’язувати рейтинги видань саме до ступеня відповідності цим стандартам.

Детальніше: https://blog.doaj.org/2026/10/29/the-principles-of-transparency-and-best-practice-in-scholarly-publishing-have-been-revised-and-updated, https://doaj.org/apply/transparency, https://docs.google.com/document/d/174xyPzsAy4xFWPTObH4JuTQOPgd7Lm0eA4D6HYK3Rew/edit?usp=sharing

Фото: Gemini_Generated_Image

ЛІМІТ НА ПОДАННЯ РУКОПИСІВ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ПОТІК ШІ-ГЕНЕРОВАНИХ СТАТЕЙ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Дірка Ліндебаума «Журнали мають обмежити кількість подань від кожного автора — але є нюанс». У ній професор менеджменту та колишній головний редактор журналу пропонує два взаємопов’язані кроки, які дозволять протистояти ерозії якості наукових публікацій під впливом ШІ. Йдеться про якісні критерії оцінювання, що підкреслюють унікальну позицію автора, а також ліміти на кількість подань. Процес створення знання є соціальною справою: автори, рецензенти й редактори спілкуються, слухають один одного, уточнюють своє бачення, говорять про сумніви й знаходять консенсус. Наразі цей процес знаходиться під загрозою через масове перекладання, написання, рецензування і навіть прийняття редакційних рішень на основі технології ШІ. У 2025 році в науковий обіг потрапило понад 140 тисяч посилань на неіснуючі статті. ШІ допомагає публікувати більше і швидше, оскільки це безпосередньо впливає на кар’єри, але якість досліджень знижується. Упередження ШІ, закладені в навчальних даних, передаються людям і посилюються в петлях зворотного зв’язку «людина–ШІ». Схильність моделей відтворювати дані, на яких їх навчали, також поглиблює тенденцію до зменшення частки справді новаторських ідей. Багато авторів не розкривають використання ШІ, навіть коли журнали вимагають цього або прямо забороняють роботу з ШІ, в результаті політики розкриття працюють гірше, ніж це очікувалося. Контролювати застосування ШІ практично неможливо. Потрібно переглянути критерії підготовки та оцінювання рукописів, які заохочують чіткий, унікальний голос автора: володіння літературою, методом, аналізом, внеском і практичними рекомендаціями. Це особливо важливо в час, коли головним дефіцитом є не доступ до інформації, а здатність формувати й застосовувати обґрунтоване судження в умовах потоку нейрослопу. ШІ може бути корисним як «сократівський співрозмовник» для розвитку ідей, але здатність користуватися ним відповідально залежить від досвіду. Молоді науковці, аспіранти і студенти за нинішньої системи стимулів, яка цінує кількість публікацій вище за якість та оригінальність ідей, можуть не отримати

мотивації для формування такої експертизи. Якщо рівень експертизи знизиться, відновити його буде надзвичайно важко. Крім того, є сенс запровадити ліміти на подання. Кожен автор, якого можна ідентифікувати за допомогою ORCID, може подавати до журналу не більше трьох нових рукописів на рік. Також автора можна стимулювати до підвищення якості першої версії: за кожне запрошення до перегляду й повторної подачі автор отримує право на одну додаткову подачу упродовж року, що може зменшити практику використання журналу як засобу «попередньої перевірки» готовності матеріалу. Треба розвивати людське судження й цінувати його у дослідницькому процесі, розуміючи неможливість повністю контролювати використання ШІ. Замість заборон і поліцейських заходів можна управляти обсягом подань і підтримувати експертизу.

Детальніше: https://www.timeshighereducation.com/opinion/journals-should-cap-each-authors-submissions-twist

Фото: pixabay.com

ВІД ДЕТЕКТОРІВ ШІ ДО СОКРАТІВСЬКОГО ДІАЛОГУ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Б. Шеби та М. Бонда «А що, якби ШІ міг зміцнити академічну доброчесність?». У ній пропонується змінити підхід до системи оцінювання в епоху генеративного ШІ. Традиційні есе більше не є надійним способом перевірки, а детектори ШІ дають хибні спрацьовування й не мають доказової сили. Замість того, щоб удосконалювати процедури виявлення списування, пропонується зробити списування недоречним, використовуючи ШІ як інструмент безперервного, діалогічного оцінювання. Альтернативи на кшталт цілісного перегляду робіт, прямого нагляду, підтверджувальних доказів чи усних іспитів по суті залишаються формами виявлення порушень. А виявлення й дисциплінарні заходи — слабка основа для справжньої академічної доброчесності. Платформа Duologue, яку автори розробили й випробували, дозволяє студенту працювати з тьютором, який пропонує сократівські запитання, перевіряючи, що саме студент уже знає, де він має прогалини в розумінні. Це більше не цифровізований усний іспит, а навчальна подорож, під час якої у режимі реального часу перевіряють нові знання. Duologue не є підтримкою викладання у традиційному сенсі: тут немає аватара, який читає лекції. Система веде студентів через те, що їм потрібно опанувати, підтримуючи їх залежно від наданих відповідей, а не просто «спускаючи» контент зверху, що може бути навіть більш корисним за звичайні семінари. Академічну доброчесність не захистити, ставши кращими у вгадуванні, чи писала текст машина. Навіть якби детекція стала досконалою, есе все одно залишалося б кривим виміром: технічно грамотний текст завжди можна було створити без глибокого розуміння. Натомість доброчесність

найкраще захищати, стаючи кращими у демонстрації того, чи здатний студент мислити. У ширшому контексті дискусій про оцінювання в епоху генеративного ШІ фокус зміщується з поліцейських заходів і детекторів – на перебудову процесу навчання так, щоб штучний інтелект працював на розвиток судження студента, а не проти нього.

Детальніше: https://www.timeshighereducation.com/opinion/what-if-ai-could-strengthen-academic-integrity, https://www.duologue.ac.uk/

Фото: pixabay.com

ЯК КИТАЙ СТАВ ЛІДЕРОМ У ГАЛУЗІ ДОСЛІДЖЕНЬ: СТАЛЕ ФІНАНСУВАННЯ, ПІДТРИМКА МОЛОДИХ КАДРІВ І ДОВГОСТРОКОВА СТРАТЕГІЯ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Розалінд Скіллен «Як Китай «зіграв у довгу гру», щоб стати світовим лідером у дослідженнях». У ній йдеться про результати масштабного дослідження того, як Китай за чотири десятиліття перетворився на потужну дослідницьку систему завдяки безперервності фінансування, інституційній стабільності та значній підтримці молодих науковців. Водночас звіт фіксує труднощі з міжнародною співпрацею та застерігає, що зростання витрат не обов'язково означає зростання кількості оригінальних наукових відкриттів. Здійснюється порівняння довгострокових тенденцій підтримки фундаментальних досліджень у 25 країнах і регіонах у період 1985–2024 років. У 2010 році кількість дослідників у Китаї та США була приблизно порівнянною (1,21 млн і 1,13 млн відповідно). До 2023 року в Китаї цей показник зріс до 3 млн, тоді як у США у 2022 році становив 1,68 млн. Частка Китаю у світових високоцитованих публікаціях стабільно зростала починаючи з 2000 року і в 2024 році досягла 902 статей, або 44 % глобальної частки — трохи вище, ніж у США. Витрати Китаю на дослідження у відсотках від ВВП зросли з 0,05 % у 2000 році до приблизно 0,17 % у 2023-му. Витрати саме на фундаментальні дослідження майже подвоїлися. Таке зростання є результатом безперервної підтримки фундаментальних досліджень та посиленої підтримки дослідників на початку кар'єри. Чотири з десяти грантів Young Scientists Fund від NSFC отримують чоловіки віком до 35 років і жінки до 40 років. Глобальний дослідницький ландшафт стає більш різноманітним: Китай, Бразилія, Індія, Сінгапур і Південна Корея виступають як важливі центри продукування знань поряд із США та ЄС. Водночас рівень міжнародної співпраці в Китаї, Індії та Південній Кореї загалом нижчий, ніж у таких європейських країнах, як Франція чи Бельгія. У Китаї частка міжнародних співавторських публікацій знизилася з 34,85 % у 1985 році до 20,06 % у 2024-му, хоча абсолютна кількість таких робіт зросла, а глобальна частка Китаю в міжнародних співавторських публікаціях збільшилася. Частка Китаю у

світових дослідницьких публікаціях зросла з 0,9 % у 1985 році до 32,6 % у 2024-му, тоді як частка США впала з 39,9 % до 18,9 %. Потрібно бути обережними з висновками щодо прямого причинно-наслідкового зв'язку між збільшенням фінансування та оригінальними науковими відкриттями. У ширшому контексті дискусій про зміну глобального балансу сил у науці звіт пропонує погляд зсередини китайської наукової системи: довгострокова стабільність фінансування та інвестиції в молодих дослідників є ключовими чинниками зростання, але геополітичні проблеми обмежують міжнародну співпрацю.

Детальніше: https://www.timeshighereducation.com/news/how-china-has-played-long-game-become-global-research-leader

Фото: pixabay.com

НОВА РАМКА ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДОСКОНАЛОСТІ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Джорджії Лакхерст «Як працюватиме нова Рамка викладацької досконалості». У ній ідеться про нові пропозиції щодо системи оцінювання якості викладання в англійських університетах і коледжах. Регулятор прагне усунути «погані курси», які псують репутацію сектору вищої освіти. Тепер при рейтингуванні кожен заклад освіти отримуватиме дві окремі оцінки — за студентський досвід і за результати навчання. Ті, хто не досягає мінімального порогу, отримуватимуть оцінку «потребує покращення». Починаючи з 2027/28 навчального року стартує оцінювання на відповідність мінімальним стандартам, яке включатиме попередні рейтинги, загрози якості, показники працевлаштування випускників, результати Національного студентського опитування. Ті, хто отримає оцінку «потребує покращення» або «незадовільно», ризикують 10-відсотковим скороченням набору. Частота наступних оцінок залежатиме від результату: раз на п'ять років для найкращих, на чотири – гарний результат, на три – добре і раз на два роки для тих, хто «потребує покращення». Високі рейтинги відкривають доступ до грантів та подовження повноважень на присудження ступенів.

Детальніше: https://www.timeshighereducation.com/news/explained-how-new-teaching-excellence-framework-will-operate

Фото: pixabay.com

МАСОВІ ВІДКЛИКАННЯ СТАТЕЙ: ХТО ВІДПОВІДАЄ ЗА ПРОВАЛ РЕДАКЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Джона Росса «Хто винний у нещодавньому сплеску відкликань статей у журналі?». У ній міститься аналіз масового відкликання 161 статті у журналі Science of the Total Environment (Stoten), що належить видавництву Elsevier. Зазначені відкликання відбулися упродовж чотирьох тижнів у серпні–вересні, причому близько чверті цих відкликань було пов'язано з одним маловідомим дослідницьким центром в університеті Сіднея. Чи можуть редактори, які щороку опрацьовують сотні рукописів, ефективно контролювати конфлікти інтересів та зміни авторства? Чи можуть видавці принципово змінити систему роботи? Stoten за останнє десятиліття збільшив обсяги публікацій удесятеро й увійшов до числа найпродуктивніших журналів світу за гібридними показниками обсягу та якості. Проте репутаційні тріщини з'явилися не сьогодні. У 2020 році журнал опублікував широко розкритиковану статтю, яка припускала, що COVID-19 можна запобігти використанням магнітних полів нефритових амулетів традиційної китайської медицини. У листопаді 2025 року іспанське видання El País пов'язало проблеми журналу з призначенням іспанського хіміка Дамії Барсело одним із головних редакторів. У грудні 2024 року Elsevier за один день відкликав 38 статей Stoten, оскільки автор бразильський еколог Гільєрме Малафайя подав 75 «фіктивних» рецензій від імені інших дослідників. Малафайя заперечував провину, припускаючи злам свого інституційного акаунта, і запитував, чому авторів карають за недоліки редакційної системи. У листопаді 2025 року Clarivate виключила Stoten з баз Web of Science, позбавивши журнал імпакт-фактора. Elsevier оголосив про серйозне розслідування можливих порушень журналом політики щодо публікацій. Більшість із 161 статті, відкликаних у серпні–вересні, були зняті через «підозрілі» зміни в списку авторів між первинною подачею та переглянутою версією після рецензування. В одному випадку 22 з 26 імен авторів з'явилися лише на етапі ревізії. Авторство фіксує відповідальність за роботу, але є ситуації, коли суттєві зміни неможливо пояснити і важко підтвердити, хто саме зробив внесок у підготовку роботи і хто стоїть за висновками. Десятки інших статей відкликали через спільні публікації з редакторами, які розглядали рукописи, та їхніми авторами. Були й випадки додавання десятків нових цитувань на етапі коректури, самоплагіату, фрагментів, що «відхиляються від стандартної технічної термінології», ознаки використання штучного інтелекту для маскування запозичень. Такі практики називають «edit-for-pal» (редагування «для своїх») або «паранаукою»: дослідники редагують, рецензують і «переробляють» роботи один одного, взаємно передаючи незаслужене авторство, щоб підвищувати власні метрики, від яких залежить академічна кар'єра. Професор екологічної інженерії Університету технології Сіднея був редактором 30-ти відкликаних статей і

співавтором ще двох. Багато рукописів, які він редагував, зняли через його часті спільні роботи майже з 20 співавторами з Китаю, Індії, В'єтнаму та Австралії. Дві статті, де він був співавтором, відкликали через «тривалу співпрацю» з Барсело, який їх редагував. Редактори виправдовуються, переносячи відповідальність на самих авторів, зосередженням переважно на технічному змісті, відсутністю маркерів з боку системи перевірки змін, відсутністю стандартного чекліста. Порушники зазвичай переважно заперечували навмисні порушення і наголошували, що не обирали редактора та не керували процесом подання. Експерти з питань дослідницької доброчесності вважають, що порушення авторства — одна з найчастіших проблем в австралійських університетах. Іноді престижних дослідників додають без їхнього відома, щоб полегшити проходження рецензування; іноді молодших дослідників змушують брати на себе авторство без реального внеску. Такі практики, за словами Барнетта, дедалі більше нормалізуються, бо без них кар'єра здається неконкурентоспроможною. У ширшому контексті дискусій про якість наукових публікацій та роль видавництв провідною стає проблематика зростання обсягів публікацій, залежності кар'єр від метрик, здатності редакційних систем виявляти конфлікти інтересів, маніпуляції з авторством та інші форми «паранаукової» активності.

Детальніше: https://www.timeshighereducation.com/depth/who-blame-journals-recent-glut-retractions

Фото: pixabay.com

3. Наукові заходи

ПОТЕНЦІАЛ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

27 жовтня 2026 року у змішаному форматі відбувся захід «Потенціал письма». Слухачі дізнались про цінність наукового творчого письма як засобу інтелектуального розвитку, авторської самореалізації й утвердження академічної доброчесності. Особливу увагу було приділено самостійності авторської розробки, розвитку власної позиції та відповідальному використанню штучного інтелекту в роботі з текстами. Обговорили наступні питання: подолання труднощів на початку письма та співвідношення творчої свободи з вимогами наукового тексту; способи

організації письмової роботи й подолання психологічних бар'єрів; розвиток упевненості у власних ідеях та інтелектуальних відкриттях; глибоке читання й перетворення прочитаного на власні смисли; робота з навчальним і професійним навантаженням без втрати авторської самостійності. Організатори: Бібліотека УКУ, Школа журналістики і комунікацій УКУ, Центр розвитку навчання та викладання Українського католицького університету.

Детальніше: https://library.ucu.edu.ua/events/potentsial-pysma/, https://forms.gle/bfKtMfLyJKJ2F47e8

Фото: організатор

КОСМЕТИЧНІ БРЕНДИ ТА ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

27 жовтня 2026 року відбулась онлайн-зустріч «IP Secrets: що приховують косметичні б'юті-скандали?». Вона стала площадкою для обговорення актуальних питань захисту інтелектуальної власності у косметичній індустрії на прикладі реальних конфліктів між брендами. Розглядались дизайн упаковки та назви косметичних продуктів як об'єкти правової охорони; використання чужих розробок і звинувачення в копіюванні; межу між натхненням і порушенням прав інтелектуальної власності. Організатор – УКРНОІВІ.

Детальніше: https://portal.nipo.gov.ua/uk/news/ip-secrets-session2-beauty, https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeOprhZR9iWz6EAlOaLd3J9rzlzuY2iEZeYm_P3T4nYsNIP6w/vie

Фото: організатор

ТРИДЦЯТЬ РОКІВ НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ

27 жовтня 2026 року у рамках Харківського хімічного семінару відбулась онлайн-лекція «Особиста подорож світом хімії суманенів: тридцять років відкриттів». Захід був покликаний ознайомити слухачів з історією дослідження суманену — молекули з вигнутою структурою, що належить до класу ароматичних вуглеводнів чашоподібної форми, відомих як бакіболи. Слухачі дізнались про результати сучасних досліджень цієї сполуки від початкової ідеї та першого синтезу до вивчення властивостей і сучасних застосувань у молекулярному дизайні та створенні функціональних матеріалів. Розглянули особливості будови суманену та його вигнутого молекулярного каркаса; історію відкриттів і дослідження характерних властивостей цієї сполуки; можливості хімічної модифікації бакіболів; новітні

результати досліджень і перспективи використання таких молекулярних структур у розробленні функціональних матеріалів. Організатор – НТК «Інститут монокристалів» НАН України.

Детальніше: https://www.nas.gov.ua/news/u-podorozh-svitom-himi-sumaneniv-zaproshuye-profesor-hidehiro-sakura-pid-chas-svoye-lekci-v-ramkah-harkivskogo-himichnogo-seminaru-anons, https://www.isc.kh.ua/

Фото: скріншот

ФІНАНСОВІ РИНКИ ТА ГЛОБАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЙНІ ПОТРЕБИ

2–6 листопада 2026 року відбудеться Тиждень фінансових ринків ОЕСР. Захід покликаний сприяти обговоренню актуальних змін на фінансових ринках і виробленню узгоджених підходів до фінансової політики. Будуть представлені нові аналітичні висновки ОЕСР щодо функціонування пенсійних систем, ринків капіталу Африки, розвитку страхового сектору, взаємодії інституційних інвесторів із компаніями. Планується розглянути взаємозв'язок заощаджень домогосподарств і глобальних інвестиційних потреб; розвиток ринків капіталу Африки та їхню роль у фінансуванні економічного розвитку; тенденції світового страхового ринку; відповідальне управління активами та взаємодію інституційних інвесторів із компаніями; управління державним боргом, системами пенсійного забезпечення, стале фінансування, захист споживачів фінансових послуг. Організатор — Організація економічного співробітництва та розвитку.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/events/oecd-financial-markets-week.html

Фото: організатор

СТІЙКІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА

3 листопада 2026 року відбудеться Глобальний форум ОЕСР з питань сільського господарства. Захід покликаний сприяти міжнародному діалогу щодо зміцнення стійкості сільського господарства та забезпечення продовольчої безпеки в умовах взаємопов'язаних глобальних ризиків. Планується розглянути вплив геополітичних, економічних та екологічних потрясінь на продовольчу безпеку; способи підвищення стійкості господарств завдяки інноваціям, ефективнішому управлінню поживними речовинами та стратегіям управління ризиками; адаптацію ланцюгів постачання й аграрних ринків до криз; роль азотних добрив у забезпеченні світового виробництва продовольства;

узгодження короткострокових заходів реагування з довгостроковими цілями сталого розвитку, продуктивності та міжнародної співпраці. Організатор — Організація економічного співробітництва та розвитку.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/events/2026/11/oecd-global-forum-on-agriculture.html

Фото: організатор

ВИПЕРЕДЖУВАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ НОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я

10-11 листопада 2026 року в онлайн-форматі відбудеться захід «Запуск інструменту ОЕСР–ВООЗ для випереджувального управління новими технологіями в охороні здоров'я». Він стане площадкою для презентації TArGET Health — спільного інструменту Організації економічного співробітництва та розвитку та Всесвітньої організації охорони здоров'я, розробленого для систематичного оцінювання нових технологій у сфері громадського здоров'я та визначення можливих підходів до їх регулювання. Слухачі дізнаються про те, як цей інструмент може допомогти при завчасному виявленні потенційних можливостей і ризиків технологічного розвитку та розробленні заходів, спрямованих на скорочення розриву між появою нових технологій і реагуванням на них у площині політики. Планується розглянути можливості та принципи застосування TArGET Health; провести демонстрацію інструменту; обговорити його практичне використання та підходи до управління новими й конвергентними технологіями у сфері охорони здоров'я. Організатори: ОЕСР, ВООЗ.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/events/2026/11/launch-of-the-oecd-who-tool-for-the-anticipatory-governance-of-emerging-technologies-in-health.html, https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/emerging-technologies/anticipatory-governance-of-emerging-technologies.html

Фото: організатор

ВІД НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ ДО ІННОВАЦІЙ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ

17–19 листопада 2026 року відбудеться міжнародний саміт «Університети, промисловість та інвестори: поєднання досліджень з комерціалізацією». Він покликаний стати площадкою для обговорення механізмів перетворення наукових результатів на практичні рішення, підприємницькі проєкти й інновації, що мають важливе економічне та

суспільне значення. Особливу увагу буде приділено ролі університетів у розвитку підприємництва, співпраці з промисловістю та формуванні інноваційних екосистем. Будуть розглянуті можливості масштабування наукових розробок і створення стартапів на основі університетських досліджень; трансфер технологій і комерціалізація наукових результатів; перспективні напрями досліджень у сферах штучного інтелекту, напівпровідників, біотехнологій, кліматичних технологій і передового виробництва; механізми фінансування інновацій, зокрема – венчурні інвестиції та корпоративне фінансування; партнерство університетів, бізнесу й інвесторів для розвитку конкурентоспроможних інноваційних екосистем. Організатори: Times Higher Education, Korea University.

Детальніше: https://www.timeshighered-events.com/innovation-impact-summit-2026

Фото: скріншот

СИСТЕМАТИЧНІ ОГЛЯДИ З WEB OF SCIENCE

26 листопада 2026 року відбудеться вебінар «Систематичні огляди з Web of Science». Він покликаний поінформувати слухачів про те, як Web of Science та інші рішення Clarivate можуть допомогти представникам академічної спільноти готувати всебічні та відтворювані систематичні огляди. Планується продемонструвати практичні методи пошуку літератури, аналізу цитувань, управління посиланнями та відстеження доказів, що допоможуть дослідникам і бібліотекарям заощадити час, зберігаючи при цьому методологічну чіткість, зокрема: пошук літератури у Web of Science, методи пошуку джерел на основі цитувань, управління бібліографією за допомогою EndNote, кращі практики відтворюваних робочих процесів, підтримка досліджень, заснованих на доказах. Організатор – Clarivate.

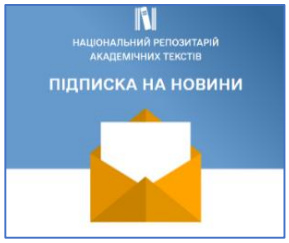
Детальныше: https://clarivate.libguides.com/europe/ukraine, https://us02web.zoom.us/webinar/register/WN_RFPoHfD4Qy-eSCyz4fre6Q

Фото: скріншот

Дякуємо Вам за підписку на дайджест інформаційних матеріалів НРАТ. Він створюється в рамках реалізації проєкту Національного репозитарію академічних текстів, який фінансується Міністерством освіти і науки України. Цільова аудиторія - науковці, освітяни, інноватори, здобувачі вищої освіти, автори і редактори наукових фахових видань, прихильники відкритої науки та відкритого доступу.

У щоденному режимі ця інформація оприлюднюється на офіційному вебпорталі Нацрепозитарію та сторінках НРАТ у соціальних мережах:

https://nrat.ukrintei.ua/category/usi-novyny-na-portali/,
https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-zahody/
https://www.facebook.com/groups/578991159108587/?sorting_setting=CHRONOLOGICAL,
https://t.me/NationalRepository,
https://invite.viber.com/?g2=AQBNMJ1iDNPI403rQ2x%2FeMt0spQItYQzEroTVETPdJIh2K97EhrByGTLtwG%2FP70p
https://mastodon.social/@nrat
https://www.threads.com/@nrat_ukrintei
https://bsky.app/profile/nrat-portal.bsky.social

Усі бажаючі можуть оформити підписку на повідомлення про події, документи і заходи, які публікуються на ресурсах Нацрепозитарію. Для цього на головній сторінці вебпорталу у сервісі «підписка» достатньо обрати зручну періодичність повідомлень (щодня або раз на тиждень) та цільову спрямованість (науковцям, освітянам, інноваторам).

Детальніше: https://nrat.ukrintei.ua/newsletter-list/, https://nrat.ukrintei.ua